

Verhalen uit Schoonhoven 1845-1850

Een niet meer bestaand theehuis langs de Oude Singel

Deze theekoepels staan langs resp. de Nieuwen en de Lopikersingel

Ik trof dokter Jan Govert Roosenburg sr. op zijn landelijk perceel buiten de stad, tussen de Moordenaarssteeg en de Gemeene Landssingel, die gelijk ook de grens was tussen Willige-Langerak en Schoonhoven. Zijn boomgaard viel nog nét binnen Willige-Langerak, terwijl de driehoek aan de andere kant van het pad langs de Singel – waar in mijn tijd villa ‘De Wilgen’ aan de Lopikersingel staat – nog behoorde bij Schoonhoven!

Het gezin Roosenburg had er zich teruggetrokken voor het theekoepeltje dat hier half tussen het geboomte van de boomgaard stond en aan de kant van het water uitzicht bood op het Kruidtorenbolwerk, waarachter tot 1805 de Lopikerpoort had gestaan. Langs deze Singel zag ik nog meer koepeltjes staan, tussen de lommerrijke strook langs het pad; het leek zowaar wel een plaatje van de Vecht uit de achttiende eeuw!

“Wij mogen ons gelukkig prijzen dat we deze plek al generaties lang in de familie hebben. Ik ben geboren in Gorinchem, maar mijn ouders zijn hier geboren. Aan de andere kant van de Lopikerbrug lagen de percelen van mijn beide grootvaders Jan Roosenburg en Govert Berkman – ik ben naar hen beiden vernoemd – tegen elkaar aan.”

Haven 57

Stadsdokter met toekomstvisie

Jan Govert Roosenburg sr.

“De handel trok mij niet. Ik vond meer voldoening in de wetenschap waarmee de gezondheid van onze medemens is gediend.” “Dat is een dure studie,” merkte ik op, al wist ik niet hoe dat er in deze oude tijd precies aan toe ging. Hij dacht na: “Ja, eigenlijk is dat mede de oorzaak geweest waarom mijn vaders tweede vrouw de zilverwinkel in Gorinchem heeft verkocht; misschien was ik te hard in mijn oordeel over haar.” Hij knikte zacht en staarde voor zich uit.

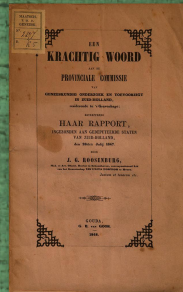
Dokter Roosenburg kon aardig schrijven. Hij heeft zijn wens in vervulling zien gaan. Toen het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geregtelijke Geneeskunde en voor Psychiatrie* in 1854 werd opgericht en toen in 1857 de eerste editie verscheen van het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*. Maar vooral de *Geneeskundige Courant* voor het Koninkrijk der Nederlanden die al in 1846 werd opgericht en waaraan hij een bijzondere medewerking verleende in zijn pleidooi voor fris en gezond drinkwater. Hij was bijzonder bewogen over de slechte toestand van het drinkwater in 's-Gravenhage. Hoe bijzonder is het dat een eeuw later in Bergambacht een drinkwatervoorziening werd geslicht voor juist deze Hofstad!

Dit portret van dokter J.G. Roosenburg bevindt zich in het Rijksmuseum

“Weet u waar het mis gaat met onze volksgezondheid? Er is onvoldoende aandacht voor schoon, stromend water.” We wandelden over de Singel en op de Schelwebrug, bleef hij stilstaan. “Ziet u dit water? Dit is een eeuwenoude afwatering vanuit het veen richting de Lek: de Zevender, die heel vroeger Lobeke heette. Dat water stroomt. Door de stad heen wordt datzelfde water gaandeweg vuiler; de Zevender is tussen Nes en Lange Weistraat niet veel meer dan een stinksloot waarin ieder zijn behoefte deponeert, de was doet en waaruit men de tuin begiet en drinkwater put. Er zijn

ook mensen die regenwater opvangen om te drinken, maar ik ben daar bijzonder ongelukkig mee. Dampen in de lucht komen in het hemelwater terecht en zijn verre van gezond. Helder, fris stromend water, mijnheer, dat hebben we nodig. Je kunt weken zonder eten, als je maar fris bronwater drinkt. Dat is goed voor je geest en je lichaam. U begrijpt,” hij keerde zich om en wees naar zijn boomgaard met theekoepel, “dat ik ons perceel als een paradijs ervaar, omgeven door veel water. Je komt er tot in het diepst van je wezen tot rust. We trekken ons gaarne terug uit de bedompte stad.”

Dit boekje schreef dokter Roosenburg in 1848 over een mislukte bevalling met dodelijke afloop voor de vrouw en het zontje van Johannes Marinus Lazonder, 22 april 1847. De dokter was met stadsvroedmeester Jacobus Wilhelmus Florijn bij de lange bevalling, maar hun medische hulp mocht niet baten. Na enige tijd werden beiden opgeroepen voor de Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toezicht in Zuid-Holland, die hen over deze mislukte verlossing aan de tand wilden voelen. De commissie was niet onverdeeld. Deze gang van zaken baarde dokter Roosenburg zorgen en hij schreef dit boekje over dit hele proces, compleet met een verslag van de noodlottige verlossing. Zelden is er zo'n uitvoerig verslag van een bevalling gemaakt en dit geeft een aardig beeld van hoe dat er in die tijd aan toe ging. Het was een bloederig verhaal, maar de moeite waard. Na het lezen had ik grote achting voor dokter Roosenburg en voor de manier waarop hij de wetenschap had verdedigd, zijn handelen had onderbouwd en met diep respect sprak over zijn oude leermeesters van wie hij het vak had geleerd.